

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tør at fingið viðgjordan í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðing-urin:

Albyl fyri tannapínu?

Hesa seinastu tíðina hevur ein dani havt nokur lesarabrev í teimum føroysku bløðunum, har hann hevur funnist at teirri vanligu víðgerðini av sinnisbrekaðum. Í einum lesarabrevi sigur hann frá, at danir í dag brúka nærur triggjar ferðir so nógvan pening uppá nervamedicin sum fyrri 10 árum síðani, samstundis sum hesin heilivágur á ongan hátt lekir sjálva sjúkuna, men bert gevur lina fyri sjúkueyðkennini á líknandi hátt sum t.d. albyl fyri tannapínu. Samstundis sigur hesin sami maður tann heilivág, sum verður givin umleið øðrum hvørjum innlagdum sjúklingi á sinnissjúkrahúsi, kunna veita sjúklingunum so mikið álvarsamar depressiónir, at tað er vandi fyri, at tey gera enda á sær sjálvum, og sum prógv fyri hesum sigur hann sjálmorðini í títteika vera 25 ferðir stórr enn hjá fólki, sum ikki tykjast vera sálarbrekað. Niðurstøðan í lesarabrevi danans er, at sálarjúkuleikarnir heldur enn at víðgira við nervamedicini áttu at lagt dent á at kanna tær sosialu orsokirnar til sálarligar trupulleikar hjá sjúklingunum.

Hetta seinasta tyktist ljóða heilt rimuligt og skilagott, men sigið tygum mær, er tað veruliga so, at nervamedicin, samstundis sum tað litið og einki lekir, er so vandamikilið, sum hesin dani førir fram?

Nú eri eg ikki tann rætti at meta um heilivág, til tess havi eg ov lítlan kunneleika, men kortini nóg mikið til, at eg haldi meg kunna siga, at tað er valla heilt beint, sum hesin dani førir fram, og hartil er tað alt ov avgjørt og einfalt sett upp av honum. Lesarabrev hansara ber brá av sera avmarkaðum innliti í slík víðurskipti og er sum so meira orkymlandi enn upplýsandir fyri tey mongu menniskju, sum mugu hjálpa við nervamedicini. Hvørjum endamáli slík skrivning skal tæna, fari eg illa, og

enn minni fari eg, hvør fær hesi fremmandafólk at breiða um seg við viljeðandi skrivning í føroyskum brovum. Væl hava vit skrivifrælsi, men undir ábyrgd!

Tað er beint, at nóg, men langt frá alt nervamedicin, bert botir um sjúkuarini, og sum so ikki er beinleidis lekjandi.

Ein orsök til hesi víðurskipti kann vera, at sálarjúkufroðin higartil helst í so stóran mun hevur virkað sum onnur læknafroði á tann hátt, at ein hevur fingið út frá, at tað eru líkamligar orsokir til sinnisbrekini, og at tað síðani hevur víst seg annaðhvørt at vera skeiðt ella sera torført at fáa fult greiði á hesum líkamligu sjúkuorsokum, og sostatt hevur ein ikki altíð vítað, hvat víðgerðin beinleidis skal miða móti. Í summum fornum hava teir vunnið eitt ávíst innlit í líkamligar orsokir og funnið fram til lekjandi heilivág, og í øðrum lagi eru royndir fingnar fyri í hvussu so er týðuligt linnandi heilivági, hóast sjúkuorsokirnar ikki eru greinaðar til fulnar.

Tað er eisini beint, sum maðurin skrivir, at brúkið av nervamedicini er nógv ókt hesi seinastu árin. Her er ein orsök ivaleyst tann, at medicindnaðurin sum lonandi vinna hjá tí sonevnda »fria og privata initiativinum« hevur elvt til, at hesar privatkapitalistisku fyrirtøkur hava spent seg at víðgerðandi granskingararbeiði og produktion, og solumarknaðurin má jú vera góður, so leingi sum alsamt fleiri gerast sálarbrekað, samstundis sum torført er at finna fram til sjálvar orsokirnar.

Ein kann eisini vera samdur í, at hetta kann vera óheppin gongd, kann vera ein freistandi og lættkeyptur kodd hjá heilsuverkinum og samfelagnum sum so at handfara problemini uppá, og at skynsamari hevði verið, um ein samstundis legði seg meira eftir at kanna sjúkuorsokirnar og finna fram til lekjandi víðgerðarhættir og fyrbyggjandi tiltøk.

Men samstundis verður tað at standa þúra greitt, at nervamedicin á mangan hátt hevur bót munandi um livimáttan og tilveruna hjá heilt, heilt mongum sálarjúklingum. Ein kann her bert minna á,

hvussu stóran var, áðrenn nervamedicin fór at koma fram fyrri einum 20–30 árum síðani, tá ein mangan kendi seg noyddan at fremja beinleidis skurðvíðgerð í heilanum fyrri at sleppa sjúklingum undan ótolandi sálarneyð, ella vit kunnu fara enn longur aftur í tíðina, tá sálarjúklingar máttu leinkjast undir ótespiligum víðurskiptum fyrri at verja umhvorið fyrri tí sjúka og ella hin sjúka móti sær sjálvum.

Takkað verið framkomnum nervamedicini kunnu menniskju í dag fáa stuðul til at vinna á livins mongu hóttafollum, sum tey annars ikki altíð høvdu megnað, eins og tey alvarsligu sjúku í flest øllum fornum kunnu fáa eina tolendi tilveru fyrri ein stóran part uttan sjúkrakúsupphald, eins og uppaftur onnur, sum annars høvdu verið prísgevin varðandi innlæsing, nú í hvussu so er partvis kunnu vera víð uppi samfelagslivinum.

Samantikið er tað tískil eingin ivi um, at nervamedicin, so sum stóran er í dag, nýtt við skili ger sitt gagn, men at ein samstundis eigur at vera ómetaliga varðin við, at tað ikki í óneyðugan mun gerst »albyl fyri tannapínu«.

Nú gjordist hetta svar heldur langrøkt, men eg havi so roynt at givið eina meiri fjóttatáða lýsing av nervamedicini, enn hatta lesarabrevi leggur upp til, og hatta at foreinkla ein fjóttatáðan veruleika hevur nú ongantíð verið nakað bragd, men heldur beinleidis viljeðandi og tískil skaðiligt, og hetta ikki minst fyri tey mongu menniskju, sum ikki orka at vera nervamedicin fyruttan.

Ey Jo

Sosialráðgevarin:

Ógift foreldur

Eg eri ein ógiftur maður, sum hevur livað saman við gentu í nokur ár. Vit eiga eina dóttur, sum nú er eitt ára gomul.

Nú er tað hent, at sambandið okkara millum er kvett.

Mamma er farin við

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Turið Debes Hentze, lögfrøðingur

barninum, og noktar mær at hava ella siggja barnið. Hon sigur, at tað havi eg ongan rætt til, tað vit ikki giftist, áðrenn barnið varð føtt.

Tað hevur verið rættuliga óregluglutt samliv vit hava havt, av tí at mamma og barnið í tíðarbilum hava búið hjá mær, men eru flutt aftur o.s.fr.

Eg havi kortini gildið barnapengar síðan barnið var føtt.

Eg vendi mær til tykkara tí eg fegin vil vita, hvørji rættindi eg havi sum pápi at barni minum, og um eingin er at taka sær av slíkum trupulleikum, sum hesin, tað tvey ógift farar frá hvørjum øðrum, og tey hava fingið børn.

V.

Mamma at barni fott uttanfyri hjúnarlag hevur einsamall foreldramynduleika yvir barninum. Tað er so stutt eisini hon, sum avger, hvar barnið skal vera.

Pápi hevur tó rætt til at vera saman við barninum, treytað av, at hetta ikki ger barninum ónáðir. Tygum kunnu venda tygum til Ríkisumboðið, »overoverigheden«, Amtsmansbrekkan 2, Tórshavn, tlf. 11040 millum kl. 10–15 um málið. Tað verður so upp til teirra at avgæra, um tygum kunnu koma saman við barninum, ella kanska teir meta, at tað órógvar barnið ov nógv.

Marjun

Læknin:

Kambfjarðar

Í Sosialinum í vár svaraði Marner Simonsen einum spurningi um kambfjarðar. Í svarinum sigur hann m.a., at kambfjarðar smitta, og at hesir eisini kunnu seta seg á gitingarlimirnar. Tá ein persónur hevur fingið illgruna um, at hann hevur fingið kambfjarðar á kynslimin, skal hesin so fara til lækna beinanvegin. Verða kambfjarðarnir so skornir burtur, ella hvat verður gjørt?

Kambfjarða-raktur

Hesir kambfjarðar smitta, og tá ein sær teir á git-

tingarliminum, skal ein fara til læknan.

Tað eru ymsir víðgerðarhættir, eitt nú at pensla við Podophyllin, brenna ella at skera teir burtur.

MS.

Lögfrøðingurin:

Um arv og ferðslutrygd

Eg vil fegin hava greiði á tveimum spurningum.

Um ein kona arvar eftir foreldrin, men ikki vil taka móti arvinum, tí hon istaðin vil lata hinum systkinum sin part.

Hevur maðurin loyvi at taka arvin utt istaðin fyri konu sína?

X

Viðvíkjandi arvi

Um arvirin er fallin, t.v.s. at tann, sum konan skal arva, er deyður, fellur arvirin til konuna einsamalla at ráða yvir. Hon ræður einsamall yvir arvinum og kann uttan at spyrja mannin síga frá sær rættin til arvin t.d. til fyrirnar fyri systirina. At hon og maðurin hava felagsogn, gevur ikki manninum rætt til arvin, heldur ikki til helvotina av hesum: Kortini skal viðmerkjast, at um arvirin, sum konan sigur frá sær, er heilt framúr stóru, so kann maðurin kanska undir ávisum umstøðum gera krøv galdandi.

Eisini um arvirin enn ikki er fallin, kann konan síga frá sær rættin til at taka arva, bert skal hetta gerast á rétta hátt.

Ferðsla

Ferðslulógin er galdandi eisini á okinum uttan fyri SMS, og tað er líkamikið um ókið er privat ogn hjá SMS ella t.d. ogn hjá kommununi, tí ferðslulógin sigur, at um ikki serligar reglur eru um annað, er lógin galdandi fyri alla vanligu ferðslu eftir vegi,

sum nýttur verður av einum ferðsluslag ella fleiri.

Vanligu reglurnar um ábyrgd og endurgjald galda eisini um ferðslu-óhapp sum henda á okinum uttan fyri SMS. SMS ella eigararnir av hesum hava sostatt ikki endurgjaldsskyldu fyri ferðsluskadar á parkeringsoknum — heldur ikki um teir henda beint uttan fyri skjóthurðina.

Havnar Klubbi:

6. maí: Tarta spælir eldri lóg.

7. maí: Martin Andreasen leggur plátur á.

8. maí: Musketerarnir.

9. maí: Knorr spælir eldri lóg.

um nøvn

Silvurbrúðleyp

Í dag kunnu hjúnini Margit og Hanus Hansen, Kráarvegur, Tórshavn, halda silvurbrúðleyp.

Í dag kunnu hjúnini Inigbjørg og Petur Martin Rasmussen, prestur, Eiði, halda silvurbrúðleyp.Adr.: Nílenesvej 42, 2770 Kastrup.

Í dag kunnu hjúnini Jona (ættað úr Fuglafirði) og Sigvald Andersen, halda silvurbrúðleyp.Adr.: Forskoderne 15, Nykøbing Sjælland.

Í morgin kunnu hjúnini Katrin og Oddfríður Haraldsen, Fuglafjörð, halda silvurbrúðleyp.Adr.: Hotel Beit AMI, Shlomo Hameleck Str. 41, Netanya, Israel.

Andlát

21. april andaðist Niels Petur Vang, Frøða 75 ára gamal.

22. april andaðist Petur Djurhuus, Porkeri 95 ára gamal.

23. april andaðist Trúgví Joensen, Klaksvík 57 ára gamal.

22. april andaðist Bodil Wardum, Tórshavn 65 ára gomul.